

Обобщена информация за прилаганите техники

в обучението по български език и литература в условия на ОРЕС в ПГТ „Пенчо Семов“- Габрово, ПГИ „Рачо Стоянов“ – гр. Дряново и ПТГ „Д-р Н. Василиади“ - Габрово

Според определението на PISA четивната грамотност е „разбиране, използване, осмисляне на писмени текстове за постигане на цели и удовлетворяване на потребности; за задълбочаване на познанията и развиване на интелектуалния потенциал на личността ”.

Обезпокоителен е фактът, че през последните години се наблюдава увеличаване на броя на учениците с много ниско равнище на възприемане на текст при четене.

Според последното изследване на PISA 41% от учениците в България са под критичния праг на постижения в областта на четивната грамотност, което означава, че те не могат да прочетат и разберат материали от всекидневието – листовка на лекарства или електроуред, бланки за документи, обява за работа и други.

Онлайн обучението поставя нови предизвикателства и трудности за развитие на четивната грамотност.

Ето защо, независимо от преподавания предмет, нивото на четивна грамотност неминуемо оказва влияние върху атмосферата в класната стая и възможностите за напредък на учениците, затова трябва да се развива паралелно с конкретното предметно знание.

Особено внимание трябва да се обърне на четивната грамотност на учениците в професионалните училища, при които основната тежест пада върху обучението по специалността. Затова преподавателите по български език и литература в трите професионални гимназии целенасочено работят за повишаване на четивната грамотност и стимулиране на интереса към четенето.

Необходимо е постоянно да се търсят идеи как да се „запалят“ учениците да развиват четивна грамотност и постоянно да се дават с примери за успешни хора. Да им се обяснява, че успешните хора са тези, които сами вземат решения и не могат да бъдат манипулирани, а най-лесно това се случва през „текстовете“ особено в социалните мрежи. Затова е важно да се учат постоянно да извличат, анализират и оценяват информация от текст. Това помага човек да бъде независим и сам да решава бъдещето си.

За учениците от 8 клас в часовете по БЕЛ четенето и слушането на текстове с разбиране е обичайна практика. Тук продължават да се усъвършенстват техниките за изработване на преразказ и да се изграждат умения за писане на есе. Учебната програма по литература също благоприятства за това. Старогръцките митове и легенди са привлекателна тема със своите драматични сюжети и архаична тайнственост. Учениците с желание подхождат към четенето на такива непознати текстове. Традиционно се задават индивидуални проекти да бъдат прочетени, преразказани и представени митове за богове или герои. Участниците се справят много добре – преразказват в пълнота едни от най-интересните митове не само тези от учебната програма – за Прометей, за Едип и за Троянската война, а и някои извън учебната програма - за Херакъл, за войната на титаните, за героите от Троянската война и съдбата им след нея. Тези сюжети предизвикват дискусии за начина на живот и на мислене на древните гърци и интерес към четене на още такива текстове.

В 9 клас учебната програма по литература започва със Западноевропейската литература на Просвещението. И тук на учениците получават индивидуални проекти – да прочетат определени части от романите „Робинзон Крузо“ и „Пътешествията на Гъливер“ и да ги представят в резюме на съучениците си. Други ученици имат задача да представят (отново в резюме) биографията на авторите. Така дори и в рамките на учебната програма са намерени поводи за четене на допълнителна литература.

Работата по индивидуални проекти мотивира учениците към по-активно четене, защото от една страна, тя е обвързана с възможност за отлична оценка, а от друга страна – учениците се стремят да се представят възможно най-добре в една естествено създадена конкурентна среда. В същото време се стимулират и други ученици за участие в такива проекти.

В онлайн среда в 10, 11 и 12 клас също бяха използвани практики за повишаване на четивната грамотност. Интернет пространството предлага голям избор от аудиозаписи на изучавани творби, които учениците първо слушат, а след това получават различни задачи – да преразкажат сюжета на чутото произведение или да отговарят на въпроси, свързани с текста. Форматът на ДЗИ предлага такъв тип задачи и по техния модел се разработват аналогични упражнения.

За да бъде приковано вниманието на учениците, се поставят и творчески задачи за сравняване на два текста. Особено интересни наблюдения учениците от 10 клас правят при коментиране на мотива за лудостта в романа „Под игото“ , като търсят паралел с романа „Дон Кихот“ и други произведения.

Трудно могат да се изброят всички техники, които преподавателите прилагат, за да стимулират четивната грамотност. Може би най-добрият атестат за работата ни е успешното полагане на ДЗИ в 12 клас.

Материалът е подготвен от Надежда Найденова, учител по български език и литература, ПТГ „Д-р Н. Василиади“, в съавторство с учителите по български език и литература в ПТГ „Д-р Н. Василиади“, ПГТ „П. Семов“, ПГИ „Р. Стоянов“